

HRC

DE OPZIENBARENDE COMEBACK VAN
HILLARY CLINTON

JONATHAN ALLEN & AMIE PARNES

Jonathan Allen
Amie Parnes

HRC

De opzienbarende comeback
van Hillary Clinton

KOSMOS

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Inhoud

Inleiding	9
Deel I	
1 Hillary's zwarte lijst	17
2 'Wees een goed verliezer'	35
3 Ingecalculeerd risico	61
4 Wij en zij	75
Deel II	
5 'Kom tot bloei waar je geplant bent'	107
6 Eerste onder gelijken	125
7 'We hebben het geflikt, maatje'	149
8 'Gebruik me als een app'	179
9 Obama-meisje	201
Deel III	
10 Belofte en gevaar	237
11 Onder tafel	255
12 Hillary's politiek	271
13 Het merk HRC	285
14 Rekeningen worden vereffend	305
15 Benghazi	319
Deel IV	
16 'Road Warrior'	349
17 Ga alsjeblieft niet weg	359
18 Vier dode Amerikanen	373
19 Uit de politiek – voorlopig	401
20 Klaar voor Hillary	411
21 Het laatste glazen plafond	423

Epiloog	443
Dankwoord	451
Noten	459
Beknopte bibliografie	479
Register	481

Hillary Clinton praat met haar speechschrijver Dan Schwerin in Islamabad, Pakistan, in oktober 2011. Ze wordt ook vergezeld door topmedewerkers Huma Abedin, Toria Nuland en Philippe Reines, plus Cameron Phelps Munter (links van Schwerin), de ambassadeur in Pakistan, en ambassadeur Marc Grossman (zittend), de speciale afgevaardigde voor Afghanistan en Pakistan. *(Diana Walker HC/Contour/Getty Images)*

Hillary Clinton kijkt in de West Wing naar de verrassingsaanval op Osama bin Laden. De beroemd geworden foto was vooral zo markant, volgens waarnemers, vanwege Clintons uitdrukking. Hillary beschreef de periode als 'achtendertig zeer intense momenten'. Ze vertelde later dat ze niet wist waar zij, Obama, Biden en andere hoge functionarissen naar aan het kijken waren, toen de foto werd genomen. Ze schreef ook haar veelzeggende handgebaar toe aan 'een poging een van mijn allergische kuchjes te onderdrukken die ik altijd in het vroege voorjaar krijg. Misschien heeft het dus allemaal niet zoveel te betekenen.' *(Foto van het Witte Huis/Pete Souza)*

Inleiding

Hillary staarde met grote ogen naar het scherm. Het Amerikaanse consulaat waarvoor ze stond, was gevestigd aan de rand van de beschaving, op een van de meest wetteloze plekken op aarde, te midden van een heldhaftige strijd tussen gematigden en extremisten. De diplomaten in het gebouw waren ervan overtuigd dat ze daar waren om te helpen; de anti-Amerikaanse terroristen voor de poort dachten daar heel anders over.

Beeld voor beeld keek Hillary, in een met videoapparatuur uitgeruste vergaderzaal op de zesde verdieping van het hoofdkwartier van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Washington, toe hoe terroristen de voorpost aanvielen. De verbijsterende beelden waren opgenomen door een beveiligingscamera in de Amerikaanse *compound*, het omheinde militaire kamp. Hillary wilde dat haar hoogste medewerkers – er waren er zo'n vijftientig samen met haar in de vergaderzaal – 'een idee kregen van wat de mensen in die buitenposten te verduren hadden', zoals een van hen het later verwoordde.

De vertoning werd kort na de aanval van 5 april 2010 gehouden, tweeënhalve jaar voordat ambassadeur Chris Stevens zou worden gedood in de *compound* van de Amerikaanse bijzondere missie in Benghazi.

Het was de aanvallers bijna gelukt de Amerikaanse *compound* in Peshawar binnen te dringen, de poort tot het stammengebied van Pakistan, dat het beruchtste toevluchtsoord voor terroristen ter wereld was geworden. Ze lieten een vrachtwagenbom ontploffen toen die tegen een barrière reed op vijftien meter van de ingang van het consulaat, en begonnen toen aan de tweede fase van de aanval, met geweren en granaten.

Er werden Pakistaanse medewerkers van het consulaat gedood bij de aanval, maar de terroristen werden teruggedreven voordat ze tot de compound konden doordringen. Hoewel het in net zo'n gevaarlijke streek lag, was de compound in Peshawar beter versterkt dan die in Benghazi, vanwege zijn status als consulaat, een stapje lager dan een ambassade maar nog altijd een permanentere vestiging dan de bijzondere missie in Benghazi, waarnaar vaak wordt verwezen als een 'consulaat'.

De diavertoning was bedoeld om de hogere staf van Buitenlandse Zaken wakker te schudden. In Peshawar was het feit dat de aanval werd afgeslagen voor een groot deel te danken aan een opklapbare hindernis voor voertuigen en de snelle reactie van de Pakistaanse soldaten, die het consulaat ondersteunden omdat het in hun land te gast was.

Het tromgeroffel van bedreigingen tegen Amerikaanse diplomatieke gebouwen was steeds vaker niet alleen te horen in Irak en Afghanistan, waar de Verenigde Staten militaire troepen hadden gestationeerd, maar ook op plaatsen waar niet werd gestreden. Diplomaten hadden meer moeite om de basistaken van hun functie – de omgang met de plaatselijke bewoners – uit te voeren zonder dat ze ter afschrikking vergezeld werden door zwaarbewapende konvoien en strenge veiligheidsmaatregelen.

Toen Hillary het had overgenomen als minister, had ze lang gesproken met Ryan Crocker, de ervaren ambassadeur voor Pakistan, Afghanistan en Irak. Hij vertelde haar dat het, ondanks de gevaren, niet doelmatig was als diplomaten de hele tijd verschanst zaten in zwaar gebarricadeerde ambassades en consulaten. Ze wist dat Peshawar een van de onveiligst gelegen Amerikaanse posten ter wereld was, te midden van strijdkrachten van Al Qaeda, de Taliban en andere jihadistische groepen. Diplomaten die de omringende gemeenschap in gingen, stonden voortdurend bloot aan bedreigingen, maar nu was hun thuisbasis aangevallen.

Toen Hillary van het incident hoorde, en vernam dat de terroristen met succes op afstand waren gehouden, vroeg ze aan Pat Kennedy, de staatssecretaris die diplomatieke veiligheidsoperaties onder zijn hoede had, om een briefing te geven aan haar team. Ik wil erbij zijn, had ze tegen Kennedy gezegd.

Godzijdank hadden we die opklapbare hindernissen, dacht ze toen ze de beelden zag. Elke keer dat er een aanval was op een Amerikaanse diplomaat of een Amerikaans gebouw, werd er van alle kanten gepleit

voor terugtrekking uit het gebied. Maar Hillary vond dat de Verenigde Staten het zich niet konden veroorloven een vacuüm achter te laten in regio's waar de situatie penibel is. Amerikaanse ambassades en consulenten, en de diplomaten die er werkten, waren belangrijke hulpmiddelen waarmee de Verenigde Staten de rest van de wereld konden beïnvloeden. Bovendien waren het podia voor militaire en commerciële activiteiten en voor de inlichtingendiensten.

Maar de gevaren van de moderne diplomatie waren duidelijk. Amerikaanse diplomaten in oorlogsgebieden liepen net zoveel risico om beschoten te worden als militairen, alleen was het verschil dat diplomaten geen machinegeweren bij zich hadden. Hillary begreep dat diplomatie bedrijven in vijandige delen van de wereld een ingecalculeerd risico was. Ze had zich er sterk voor gemaakt, zowel in het kabinet als op Capitol Hill, dat de financiering voor de beveiliging van diplomatieke posten in oorlogsgebieden net zo onaantastbaar zou moeten zijn als het geld dat werd besteed aan de bewapening en uitrusting van de troepen. Ze had Pakistan toegevoegd aan een lijst, waar ook Afghanistan en Irak op stonden, van landen waar de beveiligingsbudgetten voor ambassades wettelijk beschermd zouden moeten worden.

De beslissing om tijd vrij te maken van een van haar strak geplande vergaderingen voor een briefing over ambassadebeveiliging, was een boodschap aan de mensen in de zaal dat Hillary ervan overtuigd was dat op dat moment 'dit het belangrijkste onderwerp was waar we over moesten praten', zei een andere bron die erbij aanwezig was.

Het zou niet de laatste keer zijn.

Tegen het einde van haar termijn als minister van Buitenlandse Zaken in september 2012 onderbrak de aanval in Benghazi – in wezen het telefoontje om drie uur 's ochtends dat ze in haar campagne van 2008 had gebruikt* – de vloeiende verhaallijn van Hillary's politieke comeback. Vier jaar lang, vanaf de dag dat ze Barack Obama's uitnodiging om

* Noot van de vertaler: Clinton had tijdens haar campagne van 2008 een reclamespotje laten maken waarin ze kiezers opriep na te denken over wie ze om drie uur 's nachts de overgaande telefoon in het Witte Huis wilden laten opnemen. Indirect prees ze zichzelf aan als degene die wereldleiders kende, bekend was met de strijdkrachten en veel ervaring had.

plaats te nemen in zijn kabinet had geaccepteerd, was Hillary voortdurend in de weer geweest met een rondreizende campagne om haar imago weer op te bouwen en zich te herprofilen. Ze had het ministerie van Buitenlandse Zaken, Amerika's betrekkingen met enkele andere landen, en haar eigen profiel bij het Amerikaanse volk allemaal tegelijk verbeterd, en daar was ze gedisciplineerd mee door blijven gaan. Voor die missie had ze nodig gehad: de kracht van een doordouwer; het vermogen van een verzamelaar om politiek kapitaal te oogsten; de waakzaamheid van een havik; en de ambitie van een vrouw die vindt dat ze president zou moeten zijn. Ze had een risico genomen toen ze de baan aannam, net zoals ze een risico nam door door te gaan met diplomatie bedrijven in gevaarlijke uithoeken van de wereld.

Hillary ontvouwde, zowel vóór de aanval in Benghazi als daarna, haar visie dat de Verenigde Staten zich niet zomaar konden terugtrekken uit de meest risicovolle delen van de wereld vanwege het gevaar voor de diplomaten. In plaats van het gevaar uit de weg te gaan, betoogde ze, was het de taak van het ministerie van Buitenlandse Zaken om het te beperken en te beheersen; een standpunt dat haar eigen persoonlijke overwegingen over risico en beloning weerspiegelt.

Hillary heeft nog een verwante eigenschap die een bron 'een neiging tot actie' noemt, en die van invloed is op het proces waarlangs ze beslissingen neemt. Deze is zichtbaar aan de manier waarop ze achter Osama bin Laden aanging, aan hoe ze een coalitie vormde voor militair ingrijpen in Libië, en zelfs aan de manier waarop ze haar medewerkers aanmoedigde om te vernieuwen en te improviseren, of het nou gaat om het aangaan van partnerschappen, het steunen van rebellen of, zoals in het geval van Richard Holbrooke, het zonder succes zoeken naar het juiste recept voor vrede in Afghanistan.

Van meet af aan heeft ze een grondig begrip van de machtsinstrumenten binnen de Amerikaanse overheid en in de internationale politiek laten zien. Als gevolg daarvan is ze een steeds invloedrijker stem geworden binnen het kabinet van Obama, en is ze opgeklimmen van rivaal voor het presidentschap tot gewaardeerd adviseur en uitvoerder van de wil van de president. Sommige van haar initiatieven zijn nog bezig wortel te schieten, en het zou kunnen dat ze gedwongen zal zijn toe te kijken hoe anderen met de eer gaan strijken wanneer ze tot bloei

komen. Het succes van haar pleidooi voor een ‘smart power’-benadering in de omgang met andere landen was het duidelijkst zichtbaar in Myanmar, maar het was ook zichtbaar in de manier waarop ze omging met de moeilijker betrekkingen in het Midden-Oosten en Azië.

Tot teleurstelling van zelfs haar vurigste aanhangers heeft Hillary geen uitzonderlijke vredesverdragen of een nieuwe doctrine die het hele Amerikaanse buitenlandse beleid bepaalt, nagelaten. Haar erfenis zit in de vakkundige verbetering van de diplomatie en de ontwikkeling, samen met Defensie, van de uitoefening van de Amerikaanse macht, en in de bekwame manier waarop ze leiding gaf aan een enorme overheidsbureaucratie.

Via verhalen van mensen die erbij waren, volgt dit boek de lijn van Hillary Clintons meest recente opkomst, een verhaal van politieke wederopstanding waarvan de laatste hoofdstukken nog niet geschreven zijn. Deels gaat het verhaal over hoe de teugels van de politieke onderneming van het gezin tijdelijk weer bij Bill Clinton terugkwamen. Zijn inspanningen voor de herverkiezing van Barack Obama – en om Hillary’s vijanden van de campagne te straffen – hebben ertoe bijgedragen dat Hillary de basis kon leggen om zich in 2016 opnieuw kandidaat te stellen. Maar ook al beweerde ze dat ze niet meer meedeed aan het politieke spel zolang ze minister was, toch bleef Hillary bouwen aan het politieke netwerk van de Clintons. Ze verwierf nieuwe bondgenoten binnen de regering, binnen politieke kringen van de Democratische Partij en binnen de zakenwereld die haar aan een groter draagvlak voor 2016 konden helpen.

Natuurlijk had Hillary op het moment van schrijven van dit boek nog steeds geen beslissing over haar plannen aangekondigd. De meeste politici die streven naar een hogere functie doen echter hun uiterste best om hun optie om zich kandidaat te stellen open te houden totdat ze de uiteindelijke beslissing nemen. Bij Hillary is het niet anders in dat opzicht. Maar ze heeft laten zien dat ze bereid is om risico’s te nemen – van het aannemen van de functie als Obama’s minister van Buitenlandse Zaken tot het innemen van standpunten in zijn *Situation Room** die misschien

* Noot van de vertaler: De West Wing is de linkervleugel van het Witte Huis. Deze wordt ook wel *Executive Office Building* genoemd. Hij bevat het Oval Office, de Cabinet Room, de Situation Room en de Roosevelt Room.

niet goed zouden vallen bij ofwel de primaire basis van de Democraten ofwel bij het volledige electoraat – omdat het haar plicht was om de president haar trouw en haar oprechte raad te geven.

Trouw, soms tegen beter weten in, is kenmerkend geweest voor Hillary en haar hechte kring van vertrouwelingen, vanaf haar tijd als first lady tot en met de Senaat en BZ. Ze vindt het belangrijk dat ze zelf trouw is, eist het van haar medewerkers, en laat het vaak te veel meewegen bij de beoordeling van de mensen om haar heen. Het mislukken van haar campagne voor het presidentschap kan voor een deel worden toegeschreven aan de manier waarop ze oude bondgenoten had beloofd met baantjes waarvoor ze niet geschikt waren, en zelfs haar felste voorstanders vragen zich vaak af of ze wel echt genoeg van die ervaring heeft geleerd om bekwaamheid boven trouw te stellen wanneer ze een tweede gooi naar het Oval Office doet.

Bij de overweging of ze zich kandidaat zal stellen, zal de nadruk liggen op actie, de risico's zullen ingecalculiseerd zijn, en de kandidaat zal vrijwel zeker herboren worden.

DEEL

I

1

Hillary's zwarte lijst

In een benauwd kantoortje op de tweede verdieping van Hillary Clintons ooit zo bedrijvige hoofdkwartier van de campagne voor het presidentschap, in de wijk Ballston van de stad Arlington, Virginia, legden Kris Balderston en Adrienne Elrod de laatste hand aan een politieke zwarte lijst. Het was eind juni 2008, en Hillary had haar kandidatuur voor het presidentschap ingetrokken. De commandokamer, waar haar denktank langzaam was ontaard in geschreeuw en gevloek, was leeg. De data-analisten waren weg. De politiek directeur was verdwenen. Een handjevol medewerkers van Hillary had zich al aangesloten bij de campagne van Barack Obama in Chicago.

Met zijn peper-en-zoutbaardje zag Balderston eruit als een leraar Engels die zich niet behoefde te scheren voor zijn werk. Hij was op dat moment begin vijftig, en werkte al samen met de Clintons sinds hun tijd in het Witte Huis, als adjunct-assistent van de president en later als Hillary's directeur wetgeving en adjunct-personeelschef in de Senaat. De officiële overheidstitels verbloemden Balderstons werkelijke waarde: hij was een van de beste spelers in de politieke arena en een geliefde bron van roddels voor Hillary. Na meer dan tien jaar voor de Clintons te hebben gewerkt, wist hij heel goed hoe de zaken ervoor stonden in een politieke wedloop.

Elrod, een afgetrainde blondine van eenendertig jaar met een hees zuidelijk accent, had een zelfs nog langer verleden met de Clintons, dat terugging tot haar jeugd in Siloam Springs, een stadje van vijftienduizend inwoners in Noordwest-Arkansas, tegen de grens met Oklahoma. Ze kende Bill Clinton minstens al sinds ze vijf jaar was. Haar vader, John Elrod, een vooraanstaand advocaat in Fayetteville, was op de Arkansas Boys State-school vrienden geworden met de toekomstige president, toen ze nog tieners waren. Net als Bill Clinton had Adrienne Elrod sprankelende blauwe ogen en een brede glimlach die meteen warmte uitstraalde. Ze had haar eerste baantje gevonden in het Witte Huis bij Clinton nadat ze daar in 1996 stage had gelopen, was vervolgens politiek medewerker geworden voor de Democratische Partij, en had daarna hoge functies bekleed op Capitol Hill. Ze had zich bij het 'Hillary Clinton for President'-team aangesloten als medewerker communicatie, en was in maart overgestapt naar Balderstons afdeling die belast was met het voor zich proberen te winnen van gedelegeerden. Vanwege haar nauwe banden met het Clinton-netwerk werd ze vertrouwd en mocht ze Balderston helpen de lijst af te ronden.

Maandenlang hadden ze nauwgezet een whiteboard ter grootte van een hele muur bijgehouden met gekleurde symbolen, letters en pijlen om aan te geven welke wetgevers ertoe neigden Hillary te steunen en welke meer de richting van Obama op gingen. De letters 'LO' bijvoorbeeld gaven aan dat een wetgever 'leunde naar Obama', terwijl 'BD' in blauwe letters betekende dat hij of zij lid was van de Blue Dog Coalition, de gematigde en conservatieve Democraten in het Congres.

Als een van de laatste agendapunten van de verloren campagne noteerden ze de namen en de daden van Congresleden in een Excel-spreadsheet. Ze legden nauwkeurig vast wie zijn steun had gegeven aan Hillary, wie Barack Obama had gesteund, en wie geen stelling had genomen; standaardprocedure voor elke toonaangevende politieke organisatie. Maar deze gegevens waren nog veel gedetailleerder. 'We wilden bijhouden wie ons steunde en wie niet,' zei een lid van Hillary's campagne-team, 'en wie van degenen die ons steunden zich ook echt voor ons inzetten en wie gewoon alleen maar meededen. En van degenen die ons niet steunden, hielden we bij wie ons om begrijpelijke redenen niet steunde, omdat ze lid waren [van de Congressional Black Caucus] of

leden uit Illinois.* En dan hielden we natuurlijk nog bij wie hém steunde maar eigenlijk voor háár had moeten zijn... daarvan werd ze pas echt pissig.'

Voor Hillary, voor wie het verlies niet het einde betekende van haar politieke carrière, was de spreadsheet een noodzakelijk iets in de oorlog die de moderne politiek is. Het was een verbeterde versie van wat politici vroeger een *favor file* noemden. Het betekende dat wanneer er verzoeken binnenkwamen, zij en Bill meteen alle noodzakelijke informatie tot hun beschikking hadden om snel een besluit te kunnen nemen, inclusief verzachtende of juist verzwarende omstandigheden, zodat vrienden konden worden beloond en vijanden gestraft.

Hun spreadsheet zette de diepgaande kennis van degenen die bij de ontwikkeling ervan waren betrokken zwart op wit. Net als zoveel andere helpers van de Clintons waren Balderston en Elrod wandelende favor files. Ze konden zich vrijwel elke keer dat de Clintons iemand hadden gesteund en elke keer dat iemand hen onheus had bejegend herinneren. Bijna zes jaar later kunnen de meeste Clinton-medewerkers nog steeds de namen opdreunen van verraders en de gunsten die hun waren verleend, en vervolgens tot in detail vertellen op welke manier iedere schuldige de Clintons precies had verraden, alsof het allemaal maar een paar uur geleden gebeurd was. Het dataproject zorgde ervoor dat de daden van zowel boosdoeners als helden nooit vergeten zouden worden.

Een speciale afdeling van de Clinton-hel was gereserveerd voor mensen die Obama hadden gesteund of zich op de vlakte hadden gehouden nádat Bill en Hillary geld voor hen hadden ingezameld, hun een politiek baantje hadden bezorgd of een aanbevelingsbrief hadden geschreven om de toelating van hun kind aan een eliteschool zeker te stellen. In een van de eerste versies van de zwarte lijst kreeg ieder Democratisch Congreslid een cijfer van één tot zeven toebedeeld, waarbij degenen die Hillary het meest hadden geholpen een één kregen, en de ergste verraders een zeven. Onder de zevens waren de senatoren John Kerry, Jay

* Noot van de vertaler: De Congressional Black Caucus is de belangenorganisatie van zwarte Congresleden. Illinois is de thuisstaat van Barack Obama. Congresleden uit Illinois behoren daarom vrijwel vanzelfsprekend tot zijn aanhang.

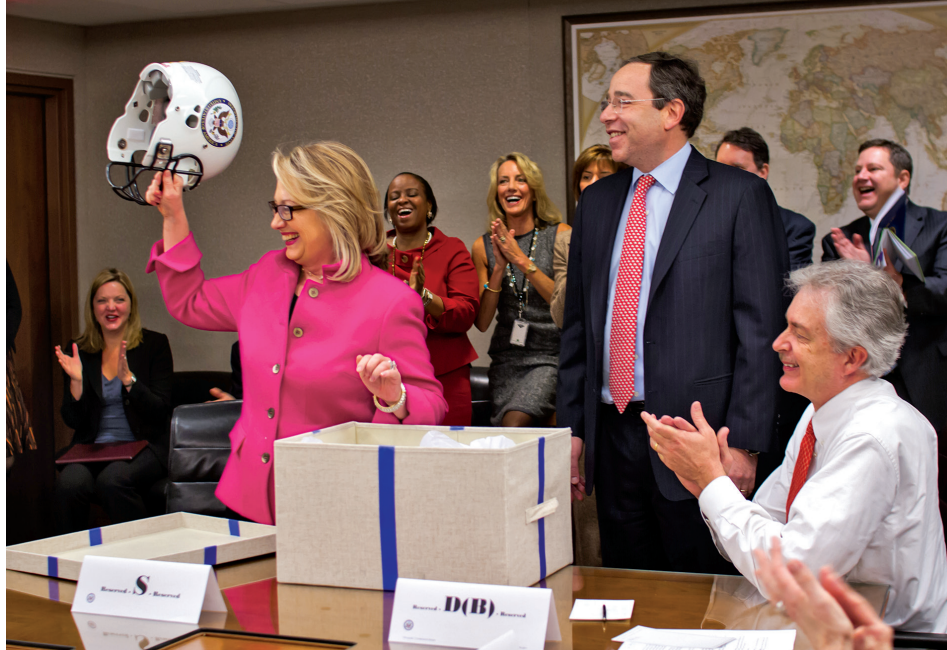
Rockefeller, Bob Casey en Patrick Leahy, plus de afgevaardigden Chris Van Hollen, Baron Hill en Rob Andrews.

Maar zelfs een zeven leek niet zwaar genoeg om het verraad van sommige voormalige bondgenoten weer te geven.

Toen de Clintons hun oordeel velden, kreeg Claire McCaskill de plaats toebedeeld die zich het dichtst bij het vuur bevond. Bill en Hillary hadden alles voor haar uit de kast gehaald toen ze zich in 2006 in Missouri verkiesbaar stelde voor de Senaat, en ook Obama had dat gedaan. Maar McCaskill leek die gunst te zijn vergeten toen Tim Russert van NBC haar vroeg of Bill een goede president was geweest, tijdens een debat in discussieprogramma *Meet the Press* met toenmalig senator Jim Talent, in oktober 2006. 'Hij is een geweldig leider geweest,' zei McCaskill over Bill, 'maar ik wil niet dat mijn dochter bij hem in de buurt komt.'

McCaskill had onmiddellijk spijt van haar opmerking; het deed haar zoveel verdriet dat ze 'tranen met tuiten hilde', volgens een vriendin. Ze wist dat haar opmerking had geklonken alsof het opzet was, in plaats van een vergeeflijke verspreking. En dat wist Hillary ook. Ze zegde meteen een geplande geldinzamelingsactie voor McCaskill af. Een paar dagen later belde McCaskill Bill op om hem huilend haar verontschuldigingen aan te bieden. Bill was vergevingsgezind, waardoor McCaskill zich alleen maar vervelender voelde. Nadat ze de zetel had veroverd, was ze doodsbang om Hillary Clinton tegen te komen in het Capitool. 'Ik wil echt niet alleen met haar in de lift komen te staan,' vertrouwde McCaskill toe aan de vriendin.

Maar Hillary, die op dat moment juist begonnen was aan haar campagne voor het presidentschap, wilde nog iets van McCaskill: haar steunbetuiging als afgevaardigde van Missouri. Vrouwengroeperingen als EMILY's List, een organisatie die vrouwen die voor abortus zijn helpt bij hun politieke carrière, zetten McCaskill onder druk om de kant van Clinton te kiezen, en Hillary probeerde haar nieuwe collega persoonlijk voor zich te winnen, door middel van een lunch voor twee in de eetzaal van de Senaat, begin 2007. In plaats van rechtstreeks om haar steun te vragen, koos Hillary voor een zachtere aanpak en praatte over dingen die ze gemeen hadden, zoals hoe zwaar campagnevoeren was, vooral ook lichamelijk. 'Hillary heeft eigenlijk een veel menselijker kant,' dacht McCaskill.

Hillary Clinton kreeg een helm van haar personeel bij haar terugkomst op het ministerie van Buitenlandse Zaken in januari 2013, na een maand ziek te zijn geweest. Clinton, die leed aan een maagvirus en later aan een hersenschudding, kreeg ook een trui met het nummer 112 erop. Dat was een verwijzing naar het aantal landen dat ze als minister van Buitenlandse Zaken had bezocht. (Nick Merrill)

Hillary Clinton poseert met first lady's Michelle Obama, Laura Bush, Barbara Bush en Rosalynn Carter bij de inhuldiging van de Bush Presidential Library in april 2013. (Foto van het Witte Huis/Lawrence Jackson)

Noten

Een aantekening bij de bronnen

Dit boek werd voornamelijk samengesteld door interviews met meer dan tweehonderd mensen. De meesten van hen werd anonimiteit verleend, zodat ze zonder voorbehoud konden spreken over hun kennis van Hillary Clinton, hun inzichten in de andere spelers in de politiek en het beleid van Washington, en gevoelige gesprekken en handelingen die zich buiten het zicht van het publiek voltrokken. Sommige bronnen waren bereid om ‘on the record’ te spreken, dat wil zeggen dat ze rechtstreeks werden geciteerd en bij naam genoemd. Onder hen zijn voormalig hoofd van de CIA David Petraeus, voormalig minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright, afgevaardigden Darrell Issa en Ileana Ros-Lehtinen, en de onderministers van Buitenlandse Zaken Jim Steinberg en Tom Nides, maar zij waren niet de enigen. Veel van de interviews werden ‘op de achtergrond’ afgenomen, wat betekent dat de uitspraken van de bronnen binnen aanhalingstekens worden gezet, maar dat die bronnen niet bij naam worden genoemd. Die bronnen worden aangeduid met hun functie of een ander kenmerk dat hun bescherming biedt tegen onthulling, zoals ‘een Republikeins Congreslid’ of ‘een hoge adviseur’. Nog weer andere bronnen hebben eenvoudigweg informatie of begeleiding geboden, en hebben lichte vingerafdrukken, maar geen citaten op deze bladzijden achtergelaten. Wanneer de dialoog binnen aanhalingstekens staat, werd deze aan de auteurs doorgegeven door ten minste een van de deelnemers aan het gesprek, een bron die aanwezig was zodat hij of zij het kon horen, of verscheidene

bronnen die van het gesprek op de hoogte waren gebracht en het eens waren over de inhoud.

1 Hillary's zwarte lijst

- ¹ John Heilemann en Mark Halperin, *Game Change: Obama and the Clintons, McCain and Palin, and the Race of a Lifetime* (New York: HarperCollins, 2011), p. 219.
- ² 'Clinton Remembers Walter Capps', *AllPolitics*, CNN, 12 november 1997.
- ³ Ben Smith en Amie Parnes, 'Clinton Asks Supers to Commit in Private', *Politico*, 8 mei 2008.
- ⁴ Todd S. Purdum, 'The Comeback Id', *Vanity Fair*, juli 2008.
- ⁵ Christina Wilkie, 'Glory Days: Altmire Recalls His Season with FSU Football Coach Bobby Bowden', *The Hill*, 16 december 2009.
- ⁶ Josh Drobnik, 'Patrick Murphy Backs Obama', *Morning Call*, 21 augustus 2007, <http://bit.ly/17Q696b>.
- ⁷ Timothy McNulty, 'Bill Clinton Appears at Fund Raiser for Ravenstahl', *Pittsburgh Post-Gazette*, 26 november 2008.

2 'Wees een goed verliezer'

- ⁸ Zillow.com, geraadpleegd op 22 augustus 2013.
- ⁹ John Heilemann en Mark Halperin, *Game Change: Obama and the Clintons, McCain and Palin, and the Race of a Lifetime* (New York: HarperCollins, 2011), p. 251.
- ¹⁰ National Building Museum, www.nbm.org.
- ¹¹ Dana Milbank, 'A Thank-you for 18 Million Cracks in the Glass Ceiling', *Washington Post*, 8 juni 2008.
- ¹² Shailagh Murray, 'Pool Report from the Clinton-Obama Event at Mayflower', *Washington Post*, 26 juni 2008.
- ¹³ Ibid.
- ¹⁴ Heilemann en Halperin, *Game Change*, p. 263.
- ¹⁵ Maandelijks rapport uit juli 2008 van Hillary Clinton for President, Federal Election Commission, <http://www.fec.gov/fecviewer/CandidateCommitteeDetail.do#2>, geraadpleegd op 22 augustus 2013.

Over de auteurs

Jonathan Allen is een politiek journalist met een lange staat van dienst. In de aanloop naar de verkiezingen van 2016 zal hij voor Bloomberg News de presidentscampagne verslaan. Hij woont met zijn vrouw en kinderen op Capitol Hill.

Amie Parnes is politiek verslaggeefster voor diverse media. Al jaren volgt ze nauwgezet de regering-Obama. Ze wordt vaak gevraagd als commentator in uitzendingen over politiek, o.a. voor MSNBC, CNN en FOX News.

Een psychologisch drama waarin de karakters van de hoofdrolspelers goed zijn uitgewerkt... een pageturner.

Los Angeles Times

Na haar nederlaag bij de presidentsverkiezingen van 2008 is Hillary Clinton sterker teruggekomen dan ooit. Ze zou in 2016 heel goed tot de eerste vrouwelijke president van de Verenigde Staten verkozen kunnen worden. Dit boek portretteert indringend en kritisch Hillary Clinton als minister van Buitenlandse Zaken.

Na een hevige strijd met Obama om het presidentschap, besloot ze met hem samen te werken. Dat lukte goed, dankzij haar intelligentie, grote politieke inzicht en de steun van haar man Bill die een opmerkelijke rol vervulde. Als minister moest ze vele moeilijke beslissingen nemen, zoals bij het conflict in Libië. Voor het verhaal over haar succesvolle comeback interviewden de auteurs ruim 200 politici en mensen uit Hillary's *inner circle*. Tegelijk geven ze een onthullende kijk in de Amerikaanse politieke arena.

Bijzonder leesbaar verslag van haar doen en laten op het ministerie ... vol met tot de verbeelding sprekende details.

New York Times

Het verschil [met Cruciale keuzes] is dat deze twee journalisten niet aan zelfcensuur doen. Ze beschrijven de moeilijke periode na Clintons verlies in 2008, en de manier waarop ze zichzelf opnieuw uitvond.

NRC Handelsblad

9 789043 917582

www.kosmosuitgevers.nl

KOSMOS

NUR 680

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen